

ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН

ШИЙДВЭРИЙН ХУРААНГУЙ

(Үндсэн хуулийн эрх зүйн маргаан¹)

САНАМЖ: Энэхүү хураангуй нь цэцийн шийдвэрийг орлохгүй ба цэцийн шийдвэрийн үндэслэлийг иргэд, олон нийтэд хүргэх зорилготой бөгөөд хураангуйд ашигласан шийдвэр нь Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын дүгнэлт болно.

Шийдвэрийн дугаар: 03

Шийдвэрийн огноо: 2024 оны 06 дугаар сарын 12-ны өдөр

Шийдвэрийн төлөв: Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэгт "Энэ хуулийн 26.1-д заасан хугацааг түр саатуулах байранд хүргэснээс эхлэн тооцно" гэж заасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургаадугаар зүйлийн 13 дахь заалтад "халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхтэй. Хуульд заасан үндэслэл, журмаас гадуур дур мэдэн хэнийг ч нэгжих, баривчлах, хорих, мөрдөн мөшгөх эрх чөлөөг нь хязгаарлахыг хориглоно", Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц ... хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх ... үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна" гэж тус тус заасныг зөрчсөн гэж шийдвэрлэжээ.

МАРГААНЫ ТУХАЙ ТОВЧ

Мэдээлэл гаргагчийн тайлбар: Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Энэ хуулийн 26.1-д заасан хугацааг түр саатуулах байранд хүргэснээс эхлэн тооцно" гэх зохицуулалт нь "...уг хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэгт хүнийг түр саатуулах хугацаа нь 6 цагаас хэтрэхгүй гэж заасныг тус зүйлийн 26.2 дахь хэсгээр хүнийг түр саатуулах байранд хэзээ хүргэхээс хамаарч 6 цагаас дээш хэдэн цаг ч байж болохоор хязгаарлалтгүй болгосноор холбогдох хүний эрх зүйн байдлыг дордуулсан..." бөгөөд ийнхүү эрх зүйн байдлыг дордуулсан нь Үндсэн хуулийн хуулийн Арван зургаа дугаар зүйлийн 13 дахь хэсэгт заасан "Халдашгүй, чөлөөтэй байх эрх"-ийг зөрчсөн, Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц ... хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх ... үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна" гэснийг тус тус зөрчсөн гэжээ.

Монгол Улсын Их Хурлын итгэмжилсэн төлөөлөгчийн тайлбар: "...Хот суурин газарт түр саатуулагдсан иргэнийг хуульд заасан 6 цагийн хугацааг баримталж түр саатуулах байранд хүргэж болох ч орон нутагт байгаль цаг уурын нөхцөл байдал, тээвэрлэх замын урт зэргээс хамаарч зарим тохиолдолд дээрх хугацаанд багтах боломжгүй болох эрсдэлтэй тул хууль санаачлагчаас өргөн барьсан төслийн зохицуулалтыг Улсын Их Хурлын чуулганаар хэлэлцэх явцад хөндөөгүй..." хэмээх тайлбар гаргаж, Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт

¹Үндсэн хуулийн цэцийн шийдвэрийг бүрэн эхээр нь үзэх холбоос:
<https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=17140750859751>

“Энэ хуулийн 26.1-д заасан хугацааг түр саатуулах байранд хүргэснээс эхлэн тооцно” гэх зохицуулалт нь Үндсэн хуулийн Арван зургаа дугаар зүйлийн 13 дахь хэсэг, Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зохицуулалтуудыг зөрчөөгүй гэжээ.

ХУУЛЬ ХЭРЭГЛЭЭ, ЦЭЦИЙН ШИЙДВЭР

“...Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлд заасан түр саатуулах ажиллагаа нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургаа дугаар зүйлийн 13 дахь заалтаар хамгаалсан бие махбодын эрх чөлөөг хязгаарлах үр дагавартай байна. Бие махбодын эрх чөлөө нь дур мэдэн баривчлах, хорих эсхүл бусад хэлбэрээр эрх чөлөөг хасахаас ангид байх эрх юм...”.² Уг эрх чөлөөг Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 3 дугаар зүйл³ болон 9 дүгээр зүйл⁴, Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын фактын 9 дүгээр⁵ зүйлүүдэд тодорхой заасан байдаг.

“...Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт тусгасан хууль дээдлэх болон шударга ёсны зарчмын дагуу үндсэн эрхэд тавих хязгаарлалт тохирсон байх шаардлагатай бөгөөд энэ шаардлага нь эрх чөлөөг дур мэдэн хязгаарласан эсэхийг тогтооход хэрэглэгдэнэ.⁶ Тохирсон байх зарчмын дагуу үндсэн эрхийн хязгаарлалт нь хууль ёсны зорилгод хүрэхэд уялдаатай, зайлшгүй, тэнцвэртэй байх гэсэн шалгуур тавигддаг...”.⁷ Тиймээс Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэгт заасан хүнийг түр саатуулах хугацааг түр саатуулах байранд хүргэснээс эхлэн тооцох зохицуулалт доорх шалгуурыг хангасан байх шаардлагатай.

1. “...Үндсэн эрхийн хязгаарлалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулиар хүлээн зөвшөөрсөн хууль ёсны зорилготой байх бөгөөд уг хязгаарлалт болон зорилго нь хоорондоо уялдаатай байна.⁸ Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн түр саатуулах ажиллагаа нь уг хуулийн 4 дүгээр зүйлд зааснаар гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн

² Үндэслэл хэсгийн 1-ийн 4 дэх цогцолбор.

³ Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 3 дугаар зүйл “Хүн бүр амьд явах, эрх чөлөөтэй байх, халдашгүй дархан байх эрхтэй”.

⁴ Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 9 дүгээр зүйл “Хэнийг ч дур мэдэн баривчлах, саатуулах буюу хөөн зайлуулах ёсгүй”.

⁵ Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 9 дүгээр зүйл

1. “Хүн бүр эрх чөлөөтэй, халдашгүй дархан байх эрхтэй. Хэнийг ч дур мэдэн баривчлах буюу цагдан хорьж болохгүй. Хуульд заасан үндэслэл, журмаас гадуур хэний ч эрх чөлөөг хасч болохгүй”.

2. “Баривчлагдсан шалтгааныг хүн бүрт баривчлах үед нь мэдэгдэхийн зэрэгцээ буруутгаж байгаа аливаа үндэслэлийг даруй мэдэгдэн”.

3. “Баривчлагдсан буюу эрүүгийн хэрэгт буруутгагдсан аль ч хүнийг шүүгч буюу хуулийн дагуу шүүн таслах эрх хэмжээ олгогдсон бусад албан тушаалтанд даруй шилжүүлэх бөгөөд хүн хэргээ боломжийн богино хугацаанд шүүхээр шийдвэрлүүлэх буюу суллагдах эрхтэй. Шүүхийн өмнөх шатанд байгаа хүнийг заавал цагдан хорьж байх нийтлэг журам байх албагүй бөгөөд шүүх хуралд оролцох, шүүн таслах ажиллагааны аль ч шатанд байлцах, шаардлагатай тохиолдолд, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэхэд байх баталгаа гаргаж өгсөн бол этгээдийг суллаж болно”.

4. “Баривчлагдаж эсхүл цагдан хоригдож эрх чөлөөгөө хасуулсан хүн бүр ийнхүү хорьж саатуулсан нь хууль ёсны эсэхийг шүүхээр даруй тогтоолгох, хууль бусаар хорьсон бол суллуулах шийдвэр гаргуулах эрхтэй”.

5. “Хууль бусаар баривчлагдаж эсхүл цагдан хоригдож хохирсон этгээд хохирлоо албадан нөхөн төлүүлэх эрхтэй”.

⁶ Үндэслэл хэсгийн 2.2-ын 3 дахь цогцолбор.

⁷ Үндэслэл хэсгийн 2.2-ын 4 дэх цогцолбор.

⁸ Үндэслэл хэсгийн 2.2.1-ийн 2 дэх цогцолбор.

аюулгүй байдлыг хангах зорилготой гэж үзэхээр байх бөгөөд эдгээр нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1, Арван есдүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг, гучин наймдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 7 дахь заалтад тус тус заасны дагуу хууль ёсны зорилго мөн байна. Мөн зүйлийн 26.2 дахь хэсгийн хүнийг түр саатуулж болох 6 цаг хүртэлх хугацааг түр саатуулах байранд хүргэснээс эхлэн тооцох журам нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журмыг хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгод үйлчлэхээр байгаа тул уг зохицуулалт болон зорилго нь хоорондоо уялдаатай байна...”.⁹

2. “...Үндсэн эрхийн хязгаарлалт нь хууль ёсны зорилгод хүрэхэд зайлшгүй байна.¹⁰ Түр саатуулах байрны тодорхойлолтыг хуульчлаагүйгээс хүнийг хаана хүргэснээс эхлэн түр саатуулсанд тооцох нь тодорхойгүй болж, 6 цагаас илүү урт хугацаагаар эрх чөлөөг нь хасах магадлалтай байна. Хүнийг түр саатуулах байранд хүргэх хүртэлх хугацаанд ямар ч хязгаарыг хуулиар тогтоогоогүй нь бие махбодын эрх чөлөөний хэрэгжилтийг алба хаагчийн үзэмж, дур мэдлээс хамааралтай болгож, эрх чөлөөг хэт урт хугацаагаар, өргөн хүрээнд хасах эрсдэл үүсгэж байна.¹¹ Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэгт хүнийг 6 цаг хүртэл хугацаагаар түр саатуулахаар заасан бол 26.2 дахь хэсэгт хүнийг тодорхойгүй буюу 6 цагаас илүү урт хугацаагаар саатуулж, бие махбодын эрх чөлөөг нь хасах боломжийг бий болгож өргөтгөсөн байна. Иймд уг зүйлийн 26.2 дахь хэсэг нь эрх чөлөөнд хамгийн бага халдсан зохицуулалт биш учраас дээр дурдсан зорилгод хүрэхэд зайлшгүй байх зарчмыг хангахгүй байна...”.¹²
3. “...Хууль ёсны зорилгыг хангаснаар хүрэх үр дүн болон хөндөгдөж буй эрхийг хэрэгжүүлэх шаардлага хоорондын тэнцвэрийг хангана.¹³ Цагдаагийн албаны тухай хуульд заасны дагуу түр саатуулагдсан хүн бол гэмт хэрэгт холбогдсон эсэх нь тодорхойгүй байгааг уг харилцааг зохицуулахад анхаарах нь зүйтэй. Уг хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэг нь гэмт хэрэгт холбогдоогүй байгаа хүнийг тус зүйлийн 26.1 дэх хэсэгт заасан хэт ерөнхий үндэслэлээр 6 цагаас илүү урт хугацаагаар түр саатуулах нь үүний цаана зөрчигдөж буй бие махбодын эрх чөлөөнөөс дээгүүр ашиг сонирхол гэж үзэхээргүй байна.¹⁴ Нутаг дэвсгэр, суурьшлын бүс, байршил, тээврийн хэрэгсэл, авто замын урт, цаг уурын байдал зэрэг хүчин зүйл нь хүнийг түр саатуулах байр эсхүл цагдаагийн хэлтэс, тасаг, хэсэг рүү хүргэх хугацаанд нөлөөлж болох ч эдгээр хүчин зүйл нь хүний эрх чөлөөг тодорхойгүй буюу урт хугацаанд хасахыг дангаараа зөвтгөх үндэслэл болохгүй...”.¹⁵
4. Дээрх үндэслэлээр Үндсэн хуулийн цэцээс мэдээлэл гаргагчийн тавьсан шаардлагыг бүрэн хангаж, Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэгт “Энэ хуулийн 26.1-д заасан хугацааг түр саатуулах байранд хүргэснээс эхлэн тооцно” гэж заасныг Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 4

⁹ Үндэслэл хэсгийн 2.2.1-ийн 2 дахь цогцолбор.

¹⁰ Үндэслэл хэсгийн 2.2.2-ын 1 дэх цогцолбор.

¹¹ Үндэслэл хэсгийн 2.2.2-ын 2 дахь цогцолбор.

¹² Үндэслэл хэсгийн 2.2.2-ын 3 дахь цогцолбор.

¹³ Үндэслэл хэсгийн 2.2.3-ийн 1 дэх цогцолбор.

¹⁴ Үндэслэл хэсгийн 2.2.3-ийн 2 дахь цогцолбор.

¹⁵ Үндэслэл хэсгийн 2.2.3-ийн 3 дахь цогцолбор.

дэх хэсэгт заасны дагуу 2024 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдрөөс эхлэн түдгэлзүүлсүгэй хэмээн шийдвэрлэжээ.¹⁶

---o0o---

---

¹⁶ Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсгийг 2024 оны 10 дугаар сарын 18-ны өдрийн хуулиар “Энэ хуулийн 26.1-д заасан хугацааг хүнийг саатуулсан үеэс эхлэн тооцох бөгөөд энэ хуулийн 22.2-т заасныг танилцуулна” гэж өөрчлөн найруулсан.
<https://legalinfo.mn/mn/detail/12469&menuid=74>